

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОГО ФАНАТСЬКОГО СЛЕНГУ

У статті розглядається лінгвістичний статус, способи утворення та семантико-стилістичні особливості англійського футбольного фанатського сленгу.

Ключові слова: сленг, професіоналізм, конотація, перенос найменування, запозичення, морфологічний словотвір.

The article focuses on revealing the linguistic status, ways of forming and semantic-stylistic peculiarities of English football fans slang.

Key words: slang, professionalism, connotation, transfer of meaning, borrowing, morphological word-formation.

Лінгвістика останніх років активно переключається з вивчення писемної мови на дослідження й аналіз безпосереднього живого спілкування, оскільки саме воно залишається найважливішою сферою функціонування мови. За висловом Ю.Скребнєва, саме розмовна мова – це в певному сенсі мінімальна система мови нації, філогенетична і онтогенетична первинна система, найважливіша за діапазоном суспільної і індивідуальної значущості [1, с. 35].

Саме з розмовної мови походить розшарування залежно від сфер спілкування, що призводить до виникнення нових слів – як загальнолітературних, так і таких, що зрозумілі лише вузькому колу мовців.

У лінгвістичній літературі виділяють кілька типових комунікативних ситуацій, що за принципом схожості об'єднуються в групи під назвою “сфери спілкування”, тобто, власне, сфер використання окремих мовних одиниць, які притаманні будь-якому сучасному мовному колективу: соціально-побутова сфера, професійно-трудова, сфера громадської діяльності, соціально-культурна, сімейна, адміністративно-правова, сфера ігор та захоплень, видовищно-масова сфера [2, с.15].

Професійне мовлення спеціалістів та вболівальників футболу заслуговує на особливу увагу як явище, що стоїть на перехресті кількох сфер спілкування, а саме: професійно-трудової, видовищно-масової сфери та сфери ігор та захоплень.

Актуальність обраної теми зумовлена тим, що попри значну увагу, що лінгвісти традиційно приділяють стилістичному та функціональному розшаруванню мови, сленг прихильників футболу досі не піддавався системному опису. Зважаючи на надзвичайну популярність цієї гри в усьому світі, а також на чемпіонат Євро-2012, що має відбутися цього року в Україні, лінгвістичний аналіз футбольної термінології і футбольного сленгу становить певний інтерес.

Метою дослідження є дати системно-семантичну характеристику фанатського сленгу англійської мови на прикладі футбольного сленгу. Для досягнення поставленої мети маємо розв'язати низку завдань, пов'язаних із визначенням лінгвістичного статусу сленгу взагалі і з аналізом мовних засобів, що використовуються при утворенні сленгових лексичних одиниць.

Передусім розглянемо лінгвістичний статус сленгу. Слово “сленг” досить популярне і його проблемі присвячено багато праць у лінгвістиці. Проте термін “сленг” залишається невизначеним. Підсумовуючи численні спроби уточнити це поняття, можна виділити два різновиди сленгу: а) загальний сленг, або слова і словосполучення, які знаходяться за межами літературної мови, загальнозрозумілі і широко вживані в

розмовній мові, образні слова і словосполучення емоційно-оцінюючого спрямування, які претендують на новизну та оригінальність, в цих якостях виступаючи синонімами слів та словосполучень літературної мови, та б) спеціальний сленг, або слова та словосполучення професійного чи класового жаргону.

Привертає увагу визначення В. Хом'якова [3], який вважає, що сленг – це особливий периферійний лексичний шар, що лежить поза межами літературної розмовної мови і діалектів загальнонаціональної англійської мови, і включає в себе, з одного боку, шар специфічної лексики і фразеології професійних говорів, соціальних жаргонів і арго злочинного світу, а з іншого, – шар широко розповсюдженої і загальнозрозумілої емоційно-експресивної лексики і фразеології нелітературної мови. Таким чином, сленг визначається антиподом літературної мови й ототожнюється частково з жаргоном, а частково з професіоналізмами і розмовною мовою. Сленг є засобом маркування належності мовця до певної соціальної групи. Інакше кажучи, сленг – це мовний засіб виокремлення маленької групи у великому суспільстві. Сленг традиційно протистоїть офіційній загально прийнятній мові і повністю зрозумілий тільки представникам вузького кола.

Серед концепцій зарубіжних дослідників заслугове на увагу пропонуване Е.Партриджем визначення сленгу як “існуючих в розмовній сфері німецьких, хитких, ніяк не кодифікованих, часом випадкових сукупностей лексем, що відбивають суспільну свідомість людей, які належать до окремого соціального або професійного середовища” [4, с.10].

Отже, сленг так чи так пов'язаний із професійною діяльністю людей, межує з термінологією, а також відзначається своєрідними семантико-стилістичними якостями. Проаналізуємо їх детально на фактичному матеріалі електронних словників англійського футбольного сленгу [5; 6; 7: 8].

Значну частину фанатського сленгу складають ті лексичні одиниці (ЛО), які є фактично дублетами нейтральних або розмовних одиниць. Вони не притаманні офіційному спілкуванню, а є зниженими синонімами типу: *soap scrimmage* (непрестижний матч), *huddle* (нарада футболістів під час матчу).

На особливу увагу заслугове та частина фанатського сленгу, яка являє собою емоційно забарвлену лексику, часто з глузливою, іронічною або пародійною конотацією, що, загалом, характерно для будь-якого професійного жаргону: *banana kick* (невдалий удар), *sidewalk alumni* (вболівальники, що не мають безпосереднього відношення до команди), *Barbie Dolls* (назва румунської команди, що складалась здебільшого з білявих гравців).

Як видно з наведених прикладів, одним із найпоширеніших засобів утворення нових термінів є зміна значення первинної ЛО. У більшості випадків зміна значення спричинена переносом найменування, а саме:

а) метафорою (оскільки метафорика – один з основних засобів сленгового словотвору): *Balkan Lions* (національна команда Болгарії), *Black Stars* (команда Гани), *Bomb* (сильний удар), *They really took a hammering! He teases the full back! Зважимо на те, що більшість наведених ЛО належать до фразеологізмів з різним ступенем переосмисленості. Загалом фразеологія є продуктивним джерелом збагачення футбольного сленгу. Наведемо ще кілька прикладів фразеологічних сленгізмів: *He lives and breathes the game! He covers every blade of grass. It's handbags at six paces!*;*

б) метонімією: *(Less) Bleus* (назва французької збірної, що походить від кольору форми), *dead ball* (кінець гри), *Bench* (запасні гравці), *red shirt* (гравець, що пропустив сезон) *red card* (видалення гравця з поля).

Значну роль у процесі утворення нових ЛО відіграють запозичення з інших професійних груп, групових жаргонів та арго. Наприклад, *to bring the wood* (грати в занадто агресивній манері), *He's lethal in the air* (він не дає суперникові жодного шансу).

Слід зазначити, що існують випадки іноземних запозичень, зокрема, для позначення національної належності команд чи гравців: *Bundesliga* (вищий дивізіон футбольної ліги Німеччини), *(Less) Bleus* (команда Франції), *Barca* (футбольний клуб Барселони), *Vafana Vafana* (команда Південно-Африканської Республіки). Термін *Blitz* походить з німецької, а запозичення з французької *Ballon d'Or*, або *Golden Ball* означає нагороду кращому футболісту Європи чи світу.

Як показує досліджуваний матеріал, поряд із лексико-семантичним словотвором англійському фанатському сленгу властиве досить широке застосування традиційних морфологічних засобів словотвору. Найбільш продуктивним є афіксальний тип словотвору. При афіксації використовуються ті ж суфікси, що і в нейтральній лексиці, але в сленгу вони здобувають більш широкий спектр значень. Найбільш частотним є суфікс –ing: *overlapping, passing, booking, dribbling, intercepting, challenging* (дії, що призводять до помилок суперника) та ін. Продуктивним є також суфікс –er: *midfielder* (півзахисник), *goalkeeper* (воротар), *ball carrier* (гравець, який володіє м'ячем). Зважимо на те, що більшість із наведених термінів є інтернаціоналізмами.

В англійському сленговому словотворі активно використовуються також зменшувальні суфікси: наприклад, *footie* (футбол), *rookie* (гравець-новачок), *goalie* (воротар).

Матеріал вибірки свідчить, що префіксальний словотвір не властивий для фанатського сленгу. Досить велику групу складають дієслова, які вживаються у стійкому сполученні з постпозитивами *out, down, off, up, back*: *shoot out, block out, cut back, touch down, dropback, roll out*.

Слід відзначити також тенденцію до спрощення, до економії мовних зусиль, що виявляється у вживанні односкладових слів і скороченні вже існуючих ЛО. Розглядаючи деякі різновиди скорочень, особливо варто зупинитись на різних видах аббревіатур та усічених форм, які активно використовуються в фанатському сленгу. Можна навести численні приклади створення експресивно-забарвлених скорочень, функція яких міняється залежно від контексту:

а) усікання слів: *ref* (*referee*), *specs* (*glasses*), *footie* (*football*), *goalie, the keeper* (*goalkeeper*);

б) ініціальні скорочення. Часто аббревіатури використовуються з метою мовної економії: *B team* (резервна команда), *B.F.* – *best friend* (найкращий друг). Деякі з них мають конспіративну функцію. Наприклад, *3 D's of defense* – *delay the attack, destroy the attack, develop the counter attack*. Іноді такі форми мають жартівливо-пародійне забарвлення: *B.D.S. від Big Dick syndrome* (самовпевнений);

в) стягнення: *bump-and-run* (назва прийому), *PAT* (*point-after-touchdown*). Остання ЛО являє собою поєднання стягнення з аббревіацією. Цікавим прикладом є акронім *ARAPAHOE*, що означає *A-Run, -A-Pass, -A-Hit-on-the-Enemy*.

Одним із продуктивних засобів утворення нових ЛО є словоскладання. Так з'явилися терміни *backfield, kickoff, follow-through* (продовження руху ноги після удару), *black-out* (заборона на транслявання неprestижного матчу) та інші. Словоскладання у сполученні з афіксацією спостерігаємо в сленгізмах *netbuster* (удар, що загрожує цілісності сітки воріт), *backheeling* (назва пасу, що подається п'ятою), *man-to-man guarding* (система гри). Конверсія спричинила, наприклад, сленгізми *to boot* (забрати м'яча з воріт), *burn* (напад на супротивника). Дієслова *to rooch-punt, to rooch-kick* є результатом конверсії у сполученні з ономапією.

Для такої сфери спілкування як спортивне видовище і, зокрема, футбол характерні численні ЛО з емоційно-оціночним компонентом. Насамперед треба відзначити вигуки, що слугують для безпосереднього вираження почуттів та підтримки команд. Загальновідомі *Ole! U-S-A! Oggy Oggy Oggy! Oi Oi Oi!* зрозумілі вболівальникам незалежно від національної належності.

Підводячи підсумки вищесказаного, констатуємо, що основними засобами утворення неологізмів у мовленні футбольних фанатів є перенос найменування, афіксація, словоскладання та різні види запозичень. Крім того, засобами утворення фанатського сленгу можуть бути всі засоби словотвору літературної мови, а також їх сполучення. Єдина вимога до неологізмів фанатського сленгу полягає в тому, що вони мають характеризуватися певними фонетичними особливостями та експресивною забарвленістю, адже саме це є основною гарантією того, що вони будуть використовуватися у фанатському середовищі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Скребнев Ю. М. Основы стилистики английского языка. – М.: ООО “Изд-во Астрель”, 2000. – 224 с.
2. Судзиловский Г.А. Сленг – что это такое? Англо-русский словарь военного сленга. – М.: Воениздат Минобороны, 2003. – 193 с.
3. Хомяков В.А. Нестандартная лексика в структуре английского языка национального периода. Автореф. ... докт. філол. наук. – Л., 1980. – 48 с.
4. Partridge E. Slang Today and Yesterday. – London: Routledge and Kegan Paul, 1998.
5. <http://www.fifa.com>
6. <http://www.gamerisms.com/football-game-terms.html>
7. <http://www.football-bible.com/soccer-glossary/letterb.html>
8. <http://www.lingo.arollo.com/sport.html>